

SPRAWOZDANIE **z działalności Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa** **w roku 1994**

1. Sprawy organizacyjne

Program działania Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa w 1994 r. wynikał z przyjętego w 1990 r. „Programu ideowego i kierunków działania SKOZK” i był realizowany w trakcie obrad plenarnych, posiedzeń Prezydium oraz poprzez pracę komisji problemowych i Biura SKOZK.

W okresie sprawozdawczym Społeczny Komitet odbył dwa posiedzenia plenarne: 19 kwietnia i 22 listopada. Zgodnie z przyjętą tradycją, wiosenne posiedzenie, tzn. 19 kwietnia przyjęło Sprawozdanie z wykonania planu rzeczowo-finansowego odnowy zabytków Krakowa na 1993 r. (Uchwała nr 1/94), przyjęło Plan rzeczowo-finansowy odnowy zabytków Krakowa na 1994 r. (Uchwała Nr 2/94) oraz Uchwałą Nr 3/94 zatwierdziło sprawozdanie z działalności Społecznego Komitetu w 1993 r. oraz udzieliło absolutorium Prezydium i komisjom problemowym. Zebranie plenarne w dniu 19 kwietnia uzupełniło również skład Komisji Rewizyjnej o Panią Profesor Marię Ostaszewską (Uchwała Nr 4/94).

Natomiast drugie posiedzenie plenarne SKOZK — 22 listopada — poświęcone potrzebom rewaloryzacyjnym obiektów zabytkowych UJ odbyło się w Collegium Novum Uniwersytetu Jagiellońskiego. W oparciu o przedstawiony materiał i dyskusję Plenum przyjęło Uchwałę Nr 5/94 w sprawie programu prac remontowo-konserwatorskich w obiektach zabytkowych UJ do roku 2000 (ze szczególnym uwzględnieniem lat 1995–1997).

Bieżącą działalność Komitetu prowadziło Prezydium odbywając 6 posiedzeń: 22 marca, 12 kwietnia, 24 maja, 28 września, 15 listopada, 20 grudnia oraz komisje problemowe (sprawozdanie komisji do wglądu).

Na posiedzeniach Prezydium podjęło następujące Uchwały:

22 marca 1994 r.:

Uchwała Nr 1/94 w sprawie zatwierdzenia planów pracy komisji problemowych na 1994 r.

12 kwietnia:

Uchwała Nr 2/94 w sprawie określania zasad finansowania prac w obiektach zabytkowych w roku 1994.

24 maja:

Uchwała nr 3/94 w sprawie przeznaczenia środków z rezerwy planu rzeczowo-finansowego odnowy zabytków Krakowa na 1994 rok.

Uchwała Nr 4/94 w sprawie określenia kwalifikacji dotacji na prace remontowo-konserwatorskie w obiekcie przy ul. Mikołajskiej 28/30.

Uchwała Nr 5/94 w sprawie uzupełnienia składu osobowego Komisji Finansowej i zmiany na funkcji przewodniczącego Komisji Informacji i Inicjatyw Społecznych.

28 września:

Uchwała Nr 6/94 w sprawie zmian w planie rzeczowo-finansowym odnowy zabytków Krakowa na rok 1994 oraz podziału środków z rezerwy na 1994 r.

Uchwała Nr 7/94 w sprawie zmiany kwalifikacji dotacji ze zwrotnej na bezzwrotną.

20 grudnia:

Uchwała Nr 8/94 w sprawie uruchomienia środków Narodowego Funduszu Rewaloryzacji Zabytków Krakowa w 1995 r.

Uchwała Nr 9/94 w sprawie obiektu Rynek Gł. 19.

Uchwała Nr 10/94 w sprawie wniosków o zmianę kwalifikacji dotacji ze zwrotnych na bezzwrotne.

2. Działalność programowa

Plan rzeczowo-finansowy odnowy zabytków Krakowa na 1994 rok, przyjęty na posiedzeniu plenarnym SKOZK 19 kwietnia 1994 r., został wcześniej wypracowany przez zespoły Komisji Programowania i Oceny Realizacji, Komisji Finansowej, zaopiniowany przez Komisję Prawno-Organizacyjną, Komisję Rewizyjną i służby konserwatorskie oraz zatwierdzony przez Prezydium SKOZK.

Dokonano przeglądu ponad 150 wniosków, jakie napłynęły do Społecznego Komitetu. Jako zasadę przy rozpatrywaniu tych wniosków przyjęto bezwzględną konieczność wcześniejszego uzyskania akceptacji służb konserwatorskich oraz uregulowaną sytuację prawno-własnościową obiektu.

Podstawowym kryterium wyboru były: wartość zabytkowa, stan zachowania i skala potrzeb konserwatorskich, sytuacja w zespole zabytkowym (według przyjętych priorytetów) i przewidziane funkcje. Opierając się na wcześniejszych doświadczeniach, dla możliwie najbardziej precyzyjnego określenia zakresów rzeczowych oraz wielkości środków niezbędnych na ich realizację, opracowanie zbilansowanego projektu planu poprzedzone było komisyjnymi oględzinami ponad 20 wybranych obiektów, połączonymi z typowaniem prac do planu '94 r. Wszystkie obiekty posiadają karty informacyjne, wprowadzone zgodnie z zaleceniem Prezydium SKOZK i na bieżąco uzupełniane przez odpowiedzialnych inspektorów nadzoru.

Przyjęty plan odnowy zabytków Krakowa na 1994 r. obejmował 107 pozycji, w tym:

- remonty kontynuowane — 40 pozycji,
- remonty nowo rozpoczynane — 16 pozycji,
- remonty prywatnych obiektów zabytkowych ze środków NFRZK — 4 pozycje,
- obiekty innych inwestorów, dofinansowane z NRFZK zgodnie z Uchwałami SKOZK — 47 pozycji.

We wrześniu 1994 r. Prezydium SKOZK, działając na podstawie Regulaminu SKOZK § 11, pkt 2 b, po wysłuchaniu informacji Zarządu Rewaloryzacji Zespołów Zabytkowych Krakowa o wykonaniu planu rzeczowo-finansowego odnowy zabytków Krakowa za 8 miesięcy 1994 roku oraz po wysłuchaniu opinii służb konserwatorskich i komisji problemowych dokonało aktualizacji planu. Zwiększono dotację dla 13 obiektów, skreślono z planu 2 obiekty oraz zwiększono limity dla 16 obiektów w inwestorstwie ZRZZK i 4 w inwestorstwie prywatnym oraz dokonano podziału rezerwy w wysokości 2.890 mln zł (Uchwała Nr 6/94).

Za szczególnie istotne efekty działań konserwatorskich w roku 1994 uznać należy:

- kontynuację prac na wzgórzu wawelskim, w tym zwłaszcza konserwację reprezentacyjnej, zachodniej fasady Katedry i konserwację Wieży Zegarowej,

— prace skoncentrowane w rejonie ul. Grodzkiej i ul. Kanoniczej, a zwłaszcza konserwację kamiennej fasady kościoła ŚŚ. Piotra i Pawła, dokończenie konserwacji romańskich wątków murów kościoła Św. Andrzeja, dalsze prace w zespole ul. Kanoniczej (ich poszerzenie natrafia niestety na obiektywne przeszkody w postaci niewykwaterowania pałacu biskupa Erazma Ciołka przy ul. Kanoniczej 17 oraz niemożności ustalenia zasad prowadzenia prac z właścicielem domu przy ul. Kanoniczej 16),

— kontynuowanie prac w krużgankach dominikańskich oraz przy elewacjach kościoła i kaplic po stronie południowej,

— ukończenie prac w Collegium Novum UJ i w sali koncertowej Akademii Muzycznej „Floriana”,

— prowadzenie prac w zespole franciszkańskim: konserwacja zachodniej fasady klasztoru, prace konserwatorskie przy gotyckich malowidłach ściennych w krużgankach,

— kontynuacja prac w Kościele Mariackim (kolejny etap konserwacji średniowiecznych witraży),

— prowadzenie prac przy czołowych zabytkach poza historycznym centrum Krakowa: w Willi Decjusza na Woli Justowskiej i w kościele Kamedułów na Bielanach (ukończenie konserwacji wystroju sztukatorskiego i malarskiego w czterech kaplicach),

— finansowanie wybranych zadań poza Krakowem: udział w zabezpieczeniu zabytkowej kopalni soli w Wieliczce, prace remontowo-konserwatorskie w Zamku Królewskim w Niepołomicach (podjęte jako zadanie wyjątkowe, z uwagi na rangę obiektu i jego związek ze stołecznym charakterem Krakowa).

Zaktualizowany plan odnowy zabytków Krakowa na 1994 r. jest załącznikiem do niniejszego sprawozdania.

3. Finansowanie procesu odnowy zabytków Krakowa

Wpływy na NFRZK w 1994 r. zamknęły się kwotą 157.513 mln zł. Najważniejszą pozycją jest dotacja z budżetu centralnego (152 mld zł) przekazywana za pośrednictwem Kancelarii Prezydenta RP. Spływ dotacji następował bardzo rytmicznie i terminowo, dając tym samym gwarancję płynności płatniczej za wykonane roboty. Za dotację tę Społeczny Komitet wraz ze społeczeństwem Krakowa winien jest głęboką wdzięczność Panu Prezydentowi RP i Kancelarii Prezydenta.

Zgodnie z przyjętymi przez Prezydium SKOZK Zasadami finansowania prac w obiektach zabytkowych z NFRZK (Uchwała Nr 2/94) organizowano przetargi na wykonawców prac, jednak w wypadku kontynuacji prac w danym obiekcie, gdy przebiegały one prawidłowo z zachowaniem technologii, dobrego warsztatu i wysokiej jakości oraz jeżeli nie nastąpiła rażąca zmiana stawek finansowych uznano, iż nie ma potrzeby ogłaszania przetargów i zmiany wykonawcy.

Również w szczególnych wypadkach, jeżeli tego wymagała wartość i ranga obiektu, SKOZK zastrzegł sobie wybór wykonawcy (np. Kolegiata Św. Anny).

Z inicjatywy przewodniczącego Komisji Finansowej dra Jana Pamuły odbyło się w Krakowie spotkanie z wiceministrem finansów J. Modzelewskim oraz ówczesnym dyrektorem Izby Skarbowej J. Kubikiem, z udziałem Dyrekcji Zarządu Rewaloryzacji Zespołów Zabytkowych Krakowa, w sprawie zasad i wyjaśnienia wątpliwości związanych z wprowadzeniem podatku VAT.

W okresie sprawozdawczym Prezydium rozpatrywało trzy wnioski w sprawie zmiany charakteru dotacji ze zwrotnej na bezzwrotną składane przez właścicieli obiektów prywatnych prowadzących prace poza inwestorem ZRZZK. Dotyczy to obiektów: Św. Jana 20, Św. Anny 4a i Floriańskiej 27. W dwóch pierwszych przypadkach, po uzyskaniu pozytywnej opinii służb konserwatorskich Prezydium zgodziło się na umorzenie dotacji.

Z niepokojem stwierdzamy, iż od kilku lat wygasają inne pozabudżetowe źródła zasilania NFRZK. Nie przyniosła, niestety, spodziewanych rezultatów próba pozyskania dodatkowych wpłat z tytułu odpisów na podstawie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych. Nie zanotowano z tego tytułu żadnych świadczeń, podobnie jak nie stwierdzono ich w wypadku osób prawnych, za wyjątkiem wpłaty 50 mln zł przez Polski Monopol Loteryjny.

Należy sądzić, iż wiąże się to nie tylko z ogólną złą sytuacją materialną ludności, ale również konkurencyjnością celów (szpitale, oświata).

Nie powiodła się inicjatywa utworzenia Krakowskiego Banku Hipotecznego S.A., który miał nie tylko przejąć obsługę kont Narodowego Funduszu Rewaloryzacji Zabytków Krakowa, ale również stać się źródłem dodatkowych dochodów dzięki statutowemu zapisowi o przekazywaniu 10% zysku na ten cel. Ostatecznie KBH S.A. został przyjęty przez Bank Współpracy Regionalnej S.A., który przy ul. Brackiej 10 otworzył II Oddział Samorządowy. Bank przejął również finansowanie Fundacji „Odnowa Zabytków Krakowa”, która po reorganizacji znalazła nieodpłatnie siedzibę w tym obiekcie.

Bank ten wystosował również na ręce Przewodniczącego SKOZK list intencyjny zawierający propozycję przejęcia obsługi Narodowego Funduszu Rewaloryzacji Zabytków Krakowa oraz propozycje szerokiej współpracy w zakresie finansowania procesu rewaloryzacji, kredytowania prywatnych właścicieli zabytkowych obiektów, itp. Trwają w tej sprawie rozmowy pomiędzy zainteresowanymi stronami.

W ciągu całego roku prowadzona była zbiórka środków za pomocą skarbonek, z której uzyskano 61 mln zł.

We współpracy z Krakowskim Domem Kultury prowadzono aukcję prac artystów amatorów, która przyniosła dochód w wysokości 17 mln zł.

Grupa ok. 40 osób kontynuowała wpłaty, ich znaczenie ze względów finansowych jest raczej symboliczne, jednak jest to zjawisko o istotnym znaczeniu społecznym dla idei odnowy zabytków Krakowa.

W dniu 13 czerwca 1994 r. Przewodniczący SKOZK wspólnie w Wojewodą Krakowskim — Panem Tadeuszem Piekarczykiem i Prezydentem m. Krakowa — Panem Józefem Lassotą wystąpili do Wicepremiera i Ministra Finansów — Pana Grzegorza Kołodki oraz do Pana Profesora Janusza Ziółkowskiego — Szefa Kancelarii Prezydenta RP z prośbą o zapewnienie na 1995 r. dotacji celowej z budżetu centralnego na NFRZK, otrzymywanej za pośrednictwem Kancelarii Prezydenta RP.

4. Działalność kontrolna

Realizując regulaminowy obowiązek kontrolowania prac prowadzonych ze środków NFRZK, członkowie Komisji Programowania i Oceny Realizacji uczestniczyli w licznych komisjach konserwatorskich i przeglądowych, które odbyły się w następujących obiektach:

1. Obiekty sakralne:

— klasztory: Dominikanów, Franciszkanów, Franciszkanów Reformatów, Paulinów na Skalce, Karmelitów, Kamedułów na Bielanach, Cystersów w Mogile, Augustianów, Benedyktynów w Tyńcu, Kapucynów, Kanoników Laterańskich na Kazimierzu,

Sióstr: Norbertanek, Bernardynek, Karmelitanek Bosych, Klarysek, Prezentek;

kościół: Bazylika Mariacka, Archikatedra Wawelska, kolegiaty Św. Anny, Św. Florian, Kościół Najświętszego Salwatora, Św. Katarzyny, ŚŚ. Piotra i Pawła, Św. Józefa, Św. Krzyża, Św. Andrzeja, Św. Marka, Św. Mikołaja, Św. Bartłomieja;

— obiekty innych wyznań: Kościół św. Marcina (Ewangelicko-Augsburski), Bożnice Kupa i Izaaka.

2. Inne obiekty:

Barbakan, Sukiennice, zespół budowli wzgórza wawelskie, Willa Decjusza, Muzeum Szołayskich, zespół obiektów UJ, Pałac w Łobzowie — Politechnika Krakowska, „Floranka” i zespół budynków Państwowej Szkoły Muzycznej, PWST — ul. Straszewskiego 21, ICOMOS — ul. Kanonicza 18, Zamek Królewski w Niepołomicach, ul. Św. Jana — Pałac Popielów, pałac przy ul. Kanoniczej 15.

5. Działalność informacyjno-propagandowa

Informacje prasowe o pracach Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa miały na ogół obiektywny i rzeczowy charakter. Wokół SKOZK skupiła się stała grupa redaktorów uczestniczących w obradach plenarnych, Prezydiach i w niektórych posiedzeniach komisji problemowych, czujących i rozumiejących potrzeby i działania rewaloryzacyjne Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa i służb konserwatorskich. Było to w dużym stopniu efektem wystąpienia przewodniczącej Komisji Informacji i Inicjatyw Społecznych Pani Józefy Hennelowej do redakcji gazet w Krakowie z prośbą w wytypowanie dziennikarzy do stałego kontaktu i współpracy ze SKOZK.

Komisja Informacji i Inicjatyw Społecznych uznała za najważniejsze skupienie się na działaniach, które zaowocowały pojawieniem się bardzo potrzebnego wydawnictwa o zabytkach Krakowa i ich rewaloryzacji.

Opracowano program wydawniczy i przystąpiono konsekwentnie do realizacji jednego z wariantów. Będzie to 40-stronicowy folder z tekstem i 50 foto. wydany w nakładzie 10 tys. egz. w kilku wersjach językowych. Wstęp do tego wydawnictwa napisał Prezydent Krakowa — Pan Józef Lassota i Przewodniczący SKOZK Pan Profesor Tadeusz Chrzanowski. Zespół redakcyjny pod kierunkiem z-cy Przewodniczącego SKOZK — Pana Bogusława Krasnowolskiego zgromadził całość materiałów, druk nastąpi w I kw. 1995 r.

Stałą pozycją w działaniach informacyjnych jest — „Serwis Informacyjny SKOZK” wydawany co 2 miesiące. Serwis zawiera pełną informację o posiedzeniach Społecznego Komitetu, jego Prezydium, komisji problemowych, o spotkaniach, wywiadach, przeliczeniach skarbnek SKOZK i stanie konta NFRZK.

Odbiorcami „Serwisu...” są:

- członkowie Prezydium SKOZK,
- członkowie Komisji Informacji i Inicjatyw Społecznych,
- członkowie Komisji Rewizyjnej,
- stali ofiarodawcy,
- dziennikarze.

Również Komisja ma swój udział w przygotowaniu materiału do druku Biuletynu SKOZK.

36 numer Biuletynu ukaze się w lutym 1995 r. i zawierać będzie:

- informację w działaniach SKOZK w r. 1994,
- sprawozdanie z realizacji planu rzeczowo-finansowego odnowy zabytków Krakowa na 1993 r.,
- plan odnowy zabytków Krakowa na 1994 r.,
- najważniejsze Uchwały SKOZK i Prezydium SKOZK,
- kronikę wydarzeń 1994 r.

Nasza wystawa fotograficzna pt. „Kraków: dzieje — światowe dziedzictwo kultury — rewaloryzacja” wykorzystywana była w 1994 r. podczas wystaw promujących Kraków: w Warszawie, Bordeaux (Francja), Gnieźnie, Mogilnie, Trzemesznie, Bydgoszczy i pod-

czas „Dni Krakowa” w Ostrawie oraz podczas spotkań gospodarczych EUROCITIES i konferencji UNESCO w Krakowie.

Koncerty z cyklu w Salonie J. N. Bobrowicza na rzecz odnowy zabytków Krakowa mają bardziej charakter propagandowy niż dochodowy. W maju 1994 r. odbył się z tego cyklu w Sali Hołdu Pruskiego w Sukiennicach koncert gitarowy Alirio Diaza (Wenezuela).

Materiały propagandowe, którymi dysponuje obecnie Biuro SKOZK, tj. plakaty, katalogi i kalendarz trafiają do organizatorów różnych imprez o zasięgu krajowym i międzynarodowym, informując o działaniach SKOZK dla odnowy zabytków Krakowa oraz o Narodowym Funduszu Rewaloryzacji Zabytków Krakowa.

6. Ochrona zabytkowej Kopalni Soli „Wieliczka”

W 1994 r. Komisja Ochrony Kopalni Soli i Miasta Wieliczki koncentrowała się na propagowaniu idei ochrony i odnowy wielickich zabytków, inspirowaniu i organizowaniu pomocy finansowej i rzeczowej.

Równolegle w programie prac Komisji ujęto zagadnienia techniczne mające wpływ na realizację procesu zabezpieczenia Kopalni.

Potrzeby finansowe ujęte w programie zabezpieczenia Kopalni w 1994 r. określono na 400 mld. zł, zaś wpływy, po uwzględnieniu zwolnień podatkowych wyniosły 233.398 mln zł.

W roku sprawozdawczym dotacja na Kopalnię z NFRZK wyniosła 8 mld zł.

W związku z zasadniczym brakiem środków przewodniczący SKOZK — prof. Tadeusz Chrzanowski wystosował w dniu 6 czerwca pismo do Premiera Waldemara Pawlaka przedstawiając w nim złożone problemy Kopalni oraz wnioskując o:

- zwiększenie dotacji o 100 mld zł w 1994 r.,
- przeznaczenie części akcyzy solnej w latach następnych.

Dyrektor Gabinetu Premiera przekazał odpowiedź negatywną, załączając jako uzasadnienie stanowisko Ministra Finansów. Wynika z niego, że Minister Finansów nie widzi celowości powrotu do zlikwidowanego funduszu celowego, naliczanego dla potrzeb zabytkowej Kopalni Soli „Wieliczka”.

7. Różne

Z dużą satysfakcją i przyjemnością możemy odnotować fakt uhonorowania przez Prezydenta RP — Lecha Wałęsę wysokimi odznaczeniami państwowymi kilku członków SKOZK.

Szef Kancelarii Prezydenta RP — prof. Janusz Ziółkowski dokonał 19 kwietnia aktu dekoracji mgra inż. arch. Janusza Gawora Krzyżem Oficerskim OOP, zaś 22 listopada — prof. Tadeusza Chrzanowskiego — Krzyżem Komandorskim z Gwiazdą OOP i prof. Jana Ostrowskiego — Krzyżem Komandorskim OOP.

Z-ca Przewodniczącego
Społecznego Komitetu
Odnowy Zabytków Krakowa

/-/ Bogusław KRASNOWOLSKI